

*Skapa ett vattenhål för en
mångfald av växter och djur.*

Foto: Ulrika Mogren

Bäckar och diken

Hur gör jag?

Om du redan har en bäck eller ett dike kan du enkelt sköta den för att olika växter och djur ska trivas:

- I en betesmark får det gärna vara betat hela vägen fram till diket eller bäcken.
- Det får gärna stå träd som skuggar vattnet. Genom att spara träd på solsidan minskar växtligheten kraftigt och du behöver inte rensa lika ofta.
- Rensa helst inte diket alls, men om du måste göra det så är den bästa tiden juli och augusti eller från december till och med februari. Då stör du inte fåglar, groddjur och livet i vattnet. Du bör om möjligt avstå från att rensa hela diket på en gång och helst inte hela vägen ut till naturliga bäckar eftersom risken då är stor att det läcker ut näringsämnen och grumlande partiklar i vattnet. Naturliga bäckar ska du helst rensa med handkraft.

Vid åkermark behöver du sköta kantzonen, marken mellan vattnet och den övriga marken, för att miljön ska bli bästa möjliga:

- Den behöver vara minst sex meter räknat från översta strandkanten. Om marken lutar brant kan den behöva vara minst tio meter bred. Annars kan jordpartiklar lossna och sköljas ut i vattnet vid kraftiga regn.
- Kantzonen ska aldrig plöjas och du ska inte använda konstgödning och/eller bekämpningsmedel där. Du kan däremot använda den som stabil vändteg i jordbrukets markarbete.
- Du kan så in fröblandningar som gynnar insekter eller hästfröblandning utan klöver som kan skördas för till exempel hösilage.

Vilka arter hittar jag här?

Vattendrag fungerar som spridningsvägar i landskapet för olika vattenlevande växt- och djurarter. Extra värdefulla är naturliga bäckfåror, speciellt om de ringlar fram genom landskapet. En ringlande bäck är naturligt mycket mer variationsrik än ett rakt dike och kan därför ge rum åt många fler olika arter. Dessutom bromsas vattenflödet och risken för översvämningar, näringsläckage och jorderosion minskar.

Det är bra att spara träd längs bäcken eller diket. Löv som faller ner blir till föda för smådjur på botten som olika sländornas larver. I skuggan blir det även lägre temperatur och färre alger och vattenväxter. Där är vattnet mer syrerikt och både smådjur och fisk trivs bättre. Fisk som öring kan gömma sig undan för fåglar under trädrötter, nedhängande grenar och grenar som fallit ner i vattnet. I det strömmande vattnet leker öring, färna och asp. Det är extra viktigt att det finns skuggiga partier runt forsar och strömmande vatten så att äggen kan utvecklas till yngel.

Vattendrag som buffert

Trädrötterna stabiliserar och binder samman åkanten och det motverkar erosionskador och näringsläckage. För att ytterligare minska näringsläckaget är det bra med flacka och vegetationsklädda översvämningmarker längs vattendraget. Om du vallar in ett vattendrag och påskyndar vattnets väg genom landskapet riskerar du att behöva rensa diket oftare eftersom det växer igen snabbare. Dessutom ökar riskerna för översvämning längre nedströms.

Tänk på att småvatten som bäckar i jordbrukslandskapet är skyddade av det generella biotopskyddet. Kontakta Länsstyrelsen så får du veta mer vad som gäller.

Foto: Ulrika Mogren

Paddor och andra groddjur behöver dammar och små vattendrag.

Foto: Ulrika Mogren

Flodpärlmusslor har höga krav på det vatten de lever i. De vill ha klart, strömmande vatten med botten av sand, grus och sten.